

พญาสดายุ

พญาสดายุ เป็น พญานก กายสีเขียว

พญาสดายุเล่นดนตรี

เสียงระนาด

บินคู่ต้อยเมฆมี

เสียงแกลด

देखศิลาฤทธิ

ทิวังได้เอง ลือแฮ

เนหาพิฆานเข้าแพร่

เพรียงกอ้างอัศจรรย์

บางแหล่งเรียกชื่อหนึ่งว่า ชตายุ

พญาสดายุ เป็นลูกพญาครุฑ ชื่อ พญาสุบรรณ อันเป็นเทพพาหนะของพระนารายณ์

มีแม่ชื่อ นางวินายะกา และ เป็น น้องของ พญาสัมพาที

มีสหายชื่อ ท้าวทศรถ

ขณะที่ ทศกัณฐ์ กำลังลักพาตัว นางสีดา มาจาก พระราม นั้น ก็พอดีเหาะผ่านมาพบกับพญานก
สดาญ นางสีดาจึงร้องให้ช่วย สดาญเข้ารับฟังกับทศกัณฐ์ แต่ทศกัณฐ์สู้ไม่ได้ นกสดาญจึงเกิดความ
ลำพองใจร้องเย้ยหยันว่า

เมื่อนั้น	สดาญใจหาญชาญสมร
บินขว้างหน้าทำวชิ์ลับกร	ตัวแดงฤทธิ์ร่อนดั่งลมกัลับ
กางปีกแผ่เงาทองแสง	ว่าเหยยอสูริไมหันท
ลับเสีจรลับพักรุกรุมภักดิ์	ยี่ลับหัตถ์อันดิ่งดั่ง
พุ่งขั้ตอาดูริเป็นท่าพน	จะต้อองปลายขมกรีกาไม้
ถึงทั้งสามภพจงดแดนไตร	กูจะเกรงผู้ใดอย่าพิงคิด
กัลแต่พระสยมภูจนาค	พระนารายณ์อิริราชจักรี
กับอำมรงค์พระอิศวรรทรงฤทธิ์	ที่ติดนี้ฉันเอยนางมา

เมื่อได้ฟังดังนั้น ทศกัณฐ์จึงรีบถอดแหวนจากนิ้วของนางสีดาขว้างมาต้อองกายสดาญบาดเจ็บสาหัส
และทศกัณฐ์จึงสามารถพานางสีดาไปได้ ส่วนสดาญก็สู้ทนความเจ็บปวด คาบแหวนนางสีดามาบอก
ข่าวและถวายแหวนนางสีดาแก่พระรามแล้วจึงสิ้นชีวิต

ลักษณะหัวโขน : หน้านกสีเขี้ยว

พญาสดาฯ ตัวละครในรามเกียรติ์ ลำดับ ๒๗

โดย นักร้อง KU ๒๗

🌸 พญาสดาฯ

ตัวละครเอกพญาสดาฯ หรือพญา สดาฯ
พระสหาย ทำวทตรีธ ยศผู้ตมต

ตั้งฐานะ เป็นพระยา บัณฑิต
สัตตองตม ผงตมถั่ว ตรัษธา ไผท

บางแห่งเพรียงก เรียกว่า สดาฯ
แม่คือนาง วิษณะกา ตรไท

เกิดเป็นลูก พระยาสุบรรณ ท่านยิ่งใหญ่
เป็นน้องชาย พญา สัมพาทิ

สดาฯ คูตี ขนดีเยี่ยม
มีฤทธิ์แกร่ง ปานศิลา กล้ำทมิ

บินโฉบเฉี่ยว เมฆา สจ่าศรี
พิฆานมิ แลระยับ งามลับตา

ระหว่งที่ ผดโชน โชนทะยาน
จุดกระชก ลักพา นางสีดา

เห็นจอมมาร ทศกัณฐ์ ผ่านเวหา
มุ่ง ไปสู่ สงกา มหทานิ

นางสีดา ร้องมา ชั่วยชั่วด้วย
สดาฯ ไม่รอช้า ถาโถมตี

โปรดองช้วย หลุดพ้น โจรยักษี
อสูริ ผู้ไม่ได้ พ่ายสฤณ

สดาฯ ลำพอง ร้องเย้ยหยัน
กุมภกัณท์ ชันธอสูริ พุนโลกา

เจ้าโมหันธิ ทศกัณฐ์ พาอัยกษา
ตีบพัทตรา ตีบเสียร ยี่ตีบกร

อัปลักษณ์ ภาย หน้าชิงชัง

กล้ำขัดแว้ง ศาสดรา มาเป็นฟ่อน

ไม่ต่องกาย เพียงชนิด คิตต์อกร

ไม่รู้หนาด รู้ร้อน อ่อนฤทธิ์

ทั้งสามภพ จบแค่วัน ทัดแดนไตร

กุกาเกรง ผู้ใด ในถิ่นนี้

เว้นแต่เพียง พระสยาม บรมบดี

พระภูมิ นารายณ์ อธิราชจักรี

กลัดเกรงเพียง ถ้ามรงค์ ทรงอุทธา

ที่นี้ถ้อย นางสีดา ไสภานีนา

แหวนที่องค์ พระอัคร ผู้ทรงฤทธิ์

ทรงประสิทธิ์ ประสาท บังคับภัย

ทศกัณฐ์ ทนใจ ได้กลวิธี

ถอดถ้ามรงค์ จากตั้นนี้ สีดาได้

แว้ง ไปสู่ สดาญ์ ถูกปีกใหญ่

นกปีกหัก ทนใจ ภายโรยรา

ทศกัณฐ์ ได้ที่หนีไปได้
ที่กลางกรุง สงกา มหาตระการ

นำสัตตา ไฉมฉาย ไปสวนขวัญ
หวังจอมขวัญ บังใจ ให้อุตุรี

ศตายุ ลูกขี้ต๋อง สาทัสน์กรรฐ์
แสนเจ็บปวด รอดราว กระเล่ากาลี

ต้องขมขาน ทานทาน ทูรনী
คาบแหวนที่ ขว้างมา ไปหาพระราม

ทูลภูมิ สัตตา ยักขาพาไป
ถวายแหวน แก่พระราม ตามรำพัน

ช่วยไม่ได้ ด้วยยักษ์ร้าย ใช้แหวนทำ
แล้วชีวิต ศตายุ บรรลุประสงค์

เป็นสติ เตือนใจ ให้สังวร
พูดมากไป ไม่คิด พิชิตเอาเอง

อุทาหรณ์ เตือนใจ ให้ได้โปรด
จงมั่นคง สติ มีเคลือบแคลง

ผู้ประพันธ์ : สกิตยพันธ์ ธรรมสกิตย

☀️ พญาสดาฯ

(๑)

คือพญาสดาฯระบุดำ เป็นสัตว์ป่าหิมพานต์ลำดับถิ่น	เป็นพระยาภิษษาชาติผองเจิน กำเริบร่างเดินราวหงส์วงศ์มฤกา
อยู่ยอดเขาสูงชันอัศจรรย์ศิริ เป็นบุตรพระยาสุบรรณครุฑา	เป็นน้องล้ำพาทิที่ทาญกล้า กับนางวิมลภาครุฑาวงศ์
สดาฯลักษณะมีสีเขียวขน พาหนะที่พระดีระทรง	มีที่อนนเป็นครุฑคู่โตใหญ่ ล่างเป็นหงส์พาหนะของพระพรหม
สิ่งยามใดที่บักษากระพีอภัย ฟ้าสลับมืดมืดชีวิตตรม	เกิดวิฤทธิเหตุร้ายพระพายโหม บ้านแม่เองล้มถูกทำลายหมดหายไป

(๒)

มีเรือราวเล่าว่า ในคราวนั้น ไปสักพานางสีดาเหาะคลาไคล	เมื่อทอดกัณฐ์ดำพองผยองใหญ่ จากบรรณศาลามุ่งไปกรุงลงกา
สดาฯบินผ่านทันได้เห็น ไม่ขอพบมาหากลจนนุรา	ว่านั่นเป็นเขตพิภพไตรภพ จึงเข้าขั้วนางสีดาผู้ทำทวย

ศิลาจำหลักเรื่องรามเกียรติ์ : พบนกสดาอยู่กลางอากาศ
ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ทศกัณฐ์ผู้ไม่ได้ต้องพ่ายแพ้
แต่พญาภิรักษาสาวใจ

เสียดที่แก่งดดาอยู่ยิ่งใหญ่
ผลอบอบกความลับไปให้ทศกัณฐ์

ว่าทั้งสามโลกนี้ที่ตนแพ้
คือพระศิวะมหาเทพแห่งจักรวาล

มีเทพแค่สององค์คงเท่านั้น
พระนารายณ์ทำนอกร่องศิวะทรงฤทธิ์

กับอีกหนึ่งคือแหวนแทนดวงใจ
เมื่อความลับรั่วไหลไม่ตรี

ที่สี่ตามองใสในขณะนั้น
จึงยังยึดอดแหวนนางแล้วขว้างไป

สดายุพลังพลาดมิคาดคิด
ร่ำองลงมานอนพะงาบคาบแหวนไว้

เมื่อได้พบพระรามตามประสังข์
พร้อมชูศอถวายเป็นแหวนแค้นอันล้ำ

ฝ่ายทศกัณฐ์นั้นก็ไม่รอช้า
ยังลงกา ณ สวณหวัญอย่างมั่นใจ

แหวนโตมเป็กรักกับนิมนไม่ได้
ทนเจ็บตายรอพระรามจะผ่านมา

บอกพระองค์เรือ่งสัตยาถุยกฤษา
แล้วชี้อาตม์บัดนี้สิ้นใจตาย

สามารถพาดีตามางทางหนีได้
เป็นเหตุให้พระรามออกตามนาง

(๓)

สดายุพญาบัณฑิษาภักดี
มีเพื่ออันรักทำวทศรียไม่หมดกลาง

เมื่อวันหนึ่งเกิดเรือ่งราวตอนเจ้าจรู
คิดไปว่าสิ่งทีเห็นเป็นผลไม้

พระอาทิตย์พิโรธกริ้วโกรธมาก
จึงเปล่งแสงแรงร้อนบ่อนดูตึน

แต่ล้มพาทพิษภัยได้เข้าขวาง
จึงถูกแสงเผาจนหลุดลุดทหารณ

ก่อนมาตายอย่างอนาถยากหยุดยั้ง
เกือบถูกย่างเพราะชุกขินจนเลี้ยงนตาย

สดายุเห็นพระอาทิตย์มีสีแดงใส
จึงเข้าไปรีระริกจะฉีกกิน

จะทำโทษให้หายเอยากเข้าบัณฑิษา
เผาชีวินสดายุใหม่กลายเป็นลุน

ทำปีกกางบังน่องชวบ่องหนน
กลายเป็นหุ่นโกรันเกรียหนีเสียนตาย

แถมยังถูกคำสาปแห่งหลาบลำ
คำสาปนี้ละลำแดงแห่งตลอดไป

ให้อยู่ถ้ำเหมตีสวรรค์ล้ำศัญหมาย
จนกว่าได้ทหารพระรามโห่สามลา

เมื่อคำสาปสิ้นสุดและหลุดพ้น
แต่ตอนนั้นต้องอยู่ถ้ำห้ามอกมา

จะมีขบถอกตั้งเดิมจึงเพิ่มหนา
รอเดลาพระรามผ่านคองนานครัน

(๔)

ต่อมาเมื่อพระรามกับพระลักษมณ์
พร้อมพลลิง หนุมาน กุมภกรรณ

มาหยุดพักแรมที่ศรีสุทนต์
ณ เขาเหมตีสวรรค์แล้วทันใด

ได้พาทิได้ทำตามคำสั่งสาป
ทหารลิงโห่ร้องก็ยกกองไกล

หลังลากราบตั้งอกไปบอกให้
สุดเสียงไล่โห่ห้าสามลา

พลันชนนภัสสัมพาทีสี่แดงสด
หลังหลุดพ้นคำสาปพระสุริยา

งามจรดงอกทั้งตัวหัวเกล้าหน้า
แล้วบินไปกรุงลงกาพร้อมหนุ่หลาน

(๕)

จบเรื่องราวพระยาบัณฑิชาชาติ
ผู้เป็นน้องสัสมพาทีสี่ผู้กษัตริย์

สตีงายูผู้เฝ้าตูลุคมาตมัน
แต่เสียทีทศกัณฐ์ขึ้นฉวยนาง

สตีงายูเสียดำตายเพราะปาก
ขาดสติพูดออก ไปแบบไม่ยั้ง

เพราะพูดมากคุยโวไม่ไ้อ่หัง
มาพลาดพลั้งยักษ์ฉัวฉอนตัวตาย

ผู้ประพันธ์ : จตุพร สุวรรณปากแพรง

 พญาสดาฯ

มีเสี้องราวเล่าขานแต่กาลก่อน
ที่พี่มีให้หนึ่งองดูประมาณ

เป็นคำสอนความรักสมัครสมาน
เป็นตำนานบอกกล่าวเล่ากันมา

มีพี่น้องวงศ์วารเหล่าวิหค
สัมพันธ์สดาฯวงศ์สกุลณา

เจ้าแหม่มภักดิ์มีฤทธิ์เงินแฉกา
สของพี่น้องเป็นบุตราพญาสุบรรณ

สัมพันธ์พี่ชายผู้เสียสละ
สดาฯน้องชายอยู่คู่กัน

ไม่ปล่อยบละเล็ยงดูเป็นคู่ข่วถึ
ให้สุขสันต์ในป่าหิมพานต์

ในป่าใหญ่ที่อยู่สุดวิเศษ
สของพี่น้องรักใคร่ได้ใจจวน

เป็นนิเวศน์เขตคามสถิตย์สถาน
สมัครสมานสุชาสามัคคี

สัมพันธ์พี่ชายกายสีแดง
ฉลาดเฉลียวพูดจาถ้อยพาทิ

ตั้งเป็ลแฉงเจ็ดเจ้าสง่าศรี
เหล่าสตรีขบขันตสนิทสุรา

สดาฯน้องชายกายสีเขียว
ไร้ความคิดใจเขลาเบาปัญญา

บิณฑองเที่ยวจร่อนไปในแฉกา
ความรู้น้อยด้อยค่าพาระทม

นับเป็นญาติพงศ์พญาครุฑ
ทั้งหน้าตาเป็นวิหคณกนิรมล

มีปีกดุจนกใหญ่ได้สุขสม
เหาะเหินชมทำ้องฟ้าผาลูกใจ

อนุสาวรีย์ขนาดมหึมาบนเนินหินชตายุปาระ ที่เชื่อว่าพระรามมาพบสดาขุที่นี่
อยู่ในสวนป่าสดาขุ จังหวัดกอลลัม รัฐเกรละ ประเทศอินเดีย

มาวันหนึ่งสดาขุบินโศดเด่น
ด้วยคความทิดใจเวลาไม่ใจใจ

พลันได้เห็นพระอาทิตย์แสงสดีใส
สลาใสทังจะกินด้วยยินดี

พระอาทิตย์แสงสดีด้วยระดัง
เพื่อป้องกันอันตรายไม่ปราณี

ส่งกำลังร่อนแรงแสงรังสี
ทังเผาผลาญอินทริย์ให้ตกตาย

สดาขุใจคดีไม่ถึงฆาต
สัฒพาทักบั้งองขัวงนองขาย

ฉากอำนาจรังสีที่สาดฉาย
ให้ร่างกายสลาทังไม่ทังนกด

โดนรังสีร่อนแรงแสงอาทิตย์
โดนเผาปัดสดาขุให้หมองมัว

สละชีวิตขอมตายสลาทัง
จะรอดตัวต้องพึ่งขึงพระราม

ตั้งให้เสวยไพร่ของกำครั้ง
เสารอทัพองค์ราม ไปสงคราม

จากกองทัพไม่หยุดยั้งในสนาม
ผ่านเขตคามหิมพานต์ถึงนภบุรี

ทัพพระรามหยุดยั้งพักตั้งค่าย
เสวยเสบียงสัตว์พันธุ์สัตว์

เตรียมกำลังคงไว้ไม่ถอยหนี
ช่วยเชษฐาสัมพันธ์ให้ได้บิน

องค์รามินทรยนิทที่ได้ช่วย
สัมพันธ์ได้ปีกคืนสมดังอินต์

ตั้งกองทัพให้ด้วยใจถวิล
ต่างใจผินบินสถานาษินต์

จะกล่าวถึงเจ้าเมโงเล็โงลือชื่อ
ครององการยิ่งใหญ่ในรัฐพี

นามนั้นคืออทกัณฐ์เป็นยักษ์
สร้างอำนาจบารมีอสังการ

มาวันหนึ่งทราบข่าวนางสีดา
มีรูปลักษณะโอเลิศเยาวยลย์

พระขยาองค์รามนามกล่าวพาน
ตั้งนคราญเทพิตาสุติมา

ให้ลุ่มหลงนวดนางสีดาองค์โฉม
ไปลักตัวนวดอนงค์นางสีดา

เจ้าสุโสมลูกอาจด้วยบรรณา
พาเกาะกลับองกาในทันที

เสวยผ่านพบประสพเหตุ
ผู้ได้ขยับต่อพญาอสุรี

ลำแดงแดงเข้าช่วยมเหสี
จึงรอดดีด้วยกลัวไม่กลัวใคร

ประกาศกำรุ่งองเฮียเยาะเย้ยหยัน
มีสามสี่งมของเห็นที่เป็นภัย

ในเวลานั้นยอมแพ้ไม่ลงด้วย
องค์อิตวรพระนารายณ์และอำมรงค์

ทศกัณฐ์พัวพันเห็นทางต่ออสูร
รับยอดแหวนจากสีदानาฏอนงค์

ปราบศัตรูลง ได้ตั้งประเศงศ์
ขว้างใส่ตรงสดาธุลฤณ

โดนปีกหักตกลงยังพื้นดิน
ทศกัณฐ์อุ้มพานางสีดา

ชีวิตไม่สิ้นเจ็บหนักเจ้าปัทมา
หนักลับกรงสงกาพระยามาร

เมื่อพระรามติดตามพระขนิษฐา
เจ็บสาหัสอ่อนแรงแจ้งเหตุการณ

พบสดาธุลฤณสิ้นสังขาร
มอบแหวนคืนนฤบาลองค์ราม

ทำความชอบตบแทนที่ช้วยพิ
สดาธุลฤณไฟพรพนา

เข้าต่ออสูรยักษิตอาสา
สิ้นชีวิตเหตือแต่ชื่อรำลึกไกล

ผู้ประพันธ์ : อัญชลี ณ เชียงใหม่

